

**ESCOLA
D'ACTIVISME
I FINANCES
ÈTIQUES**

Escola Activisme i Finances Ètiques 2024

Sistematització

INTRODUCCIÓ

L'Escola d'Activisme Econòmic en Finances Ètiques és un espai de formació perquè els i les joves puguin reflexionar sobre els impactes econòmics, socials i ambientals del sistema financer neoliberal, així com descobrir el funcionament de les finances ètiques com l'engranatge d'una economia transformadora. I una segona part pràctica que promou estades activistes en campanyes i iniciatives a favor de la justícia econòmica global. Ha estat impulsada per FETS- Finançament Ètic i Solidari juntament amb la Fundació Finances Ètiques i Oikocredit Catalunya i amb la col·laboració de Labcoop, en el marc del projecte "Joves, finances ètiques i territori: Estenent la Xarxa RedEFES" finançat per l'Ajuntament de Barcelona i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament.

Aquesta edició s'ha adreçat concretament a 13 joves d'entre 18 i 35 anys, entès com a subjecte polític, el qual té un paper fonamental en la promoció i l'avenç de l'economia social i solidària. La seva participació comporta una perspectiva innovadora i compromesa amb la construcció d'un món més just i equitatiu. Així doncs, en un moment en què la consciència sobre la responsabilitat social i ambiental augmenta, l'energia i la determinació dels i les joves activistes és un catalitzador indispensable per impulsar iniciatives que prioritzen el benestar col·lectiu sobre el benefici individual.

Els objectius principals del [programa de l'Escola](#) recull la formació dels impactes econòmics, socials i ambientals del sistema financer juntament amb la sensibilització en les finances ètiques així com el fet d'apropar la xarxa de l'economia social i solidària i el mercat solidari de Catalunya als i les participants de l'edició. D'aquesta manera, l'Escola potencia la implicació del jovent en campanyes i iniciatives d'aquest àmbit d'actuació.

Paral·lelament, trobem que la part formativa fou el resultat de cinc jornades, on cada una es treballava entorn dels principals reptes financers actuals, i les alternatives que es proposen des de les finances ètiques. L'estructura de cada jornada formativa incorporava (1) un espai formatiu, (2) un espai de presentació d'entitats i campanyes i (3) un espai de cohesió i treball en grup, dinamitzat per Etcèteres. Quant a l'espai formatiu, l'Escola ha treballat des d'una aproximació crítica als impactes globals i locals de l'economia neoliberal, globalitzada i financeritzada que se centra en l'acumulació del capital així com la mercantilització de les necessitats de les poblacions d'arreu del món. Per aquest motiu, fomentar l'esperit crític dels i les participants ha estat essencial per poder endinsar-nos en l'anàlisi dels impactes de l'especulació financera i, paral·lelament, l'aliança de la indústria armamentista i el sistema financer així com les seves conseqüències directes: la vulneració de drets humans fonamentals i la reproducció de les desigualtats socioeconòmiques globals. Així mateix, un dels aspectes més rellevants de la formació ha estat mostrar les sinergies i l'encaix de l'activisme financer amb la lluita feminista i l'ecologista.

A més a més, l'Escola posa especial atenció en els espais i àpats que s'han compartit durant les sessions. S'ha col·laborat amb Tsuru, una entitat de l'ESS que treballa els càterings amb tendència vegetariana i vegana i que aplica mesures per lluitar contra el malbaratament alimentari. Pel que fa als espais l'escola s'ha realitzat de manera itinerant per espais vinculats a l'ESS de la ciutat de Barcelona, però també a espai comunitaris i vinculats al sector de la justícia global. Així, les dues primeres sessions es van realitzar a la seu de FETS en el local compartit pel grup Ecos. Ecos és un grup cooperatiu d'empreses que formen part d'una alternativa al model socioeconòmic actual, basada en els valors de l'economia social i solidària com ara, Sostre Cívic, Apòstrof, El Crític, Opcions, etc. En segon lloc, l'espai escollit per la tercera sessió fou l'Ateneu El Poblet, un equipament cultural i social que fruit de les múltiples necessitats del mateix barri i de la seva reivindicació. El projecte neix de la lluita veïnal del barri de la Sagrada Família, per aconseguir un equipament cultural i social que sigui motor del teixit social, cultural i de lleure, i gestionat des de les veïnes i entitats del barri a través

d'un model de gestió comunitària. En tercer lloc, la quarta sessió fou a La Comunal, l'espai cultural cooperatiu de Sants que representa una aliança entre diferents projectes de l'ESS i té com a objectiu potenciar una economia cooperativa i popular que treballi per assolir pràctiques quotidianes alternatives al règim econòmic capitalista: sense privilegis, ni lucre ni explotació. El darrer espai és la seu de Lafede.cat, la xarxa composta per 133 organitzacions, que es va formar el gener del 2013 mitjançant la fusió de tres federacions catalanes preexistents. La seva missió és promoure l'acció col·lectiva per a la justícia global, l'erradicació de desigualtats i la defensa dels drets humans, tant a escala local com internacional. Així mateix, veiem que les línies d'actuació de La.fede.cat se centren en la cooperació al desenvolupament, la promoció de la pau i els drets humans. Per últim, la sessió de tancament es va realitzar al Bloc4BCN, un projecte públic-cooperatiu finançat per l'Ajuntament de Barcelona i la Generalitat de Catalunya que s'emmarca dins de l'Estratègia d'ESS de Barcelona 2030. S'ubica a l'antiga nau dins l'espai fabril Can Batlló, i es va fer una visita al taller de Top Manta, la marca de roba social i solidària del Sindicat de Venedors Ambulants de Barcelona.

RELATORIA DE L'ESCOLA

Les finances ètiques com a engranatge de les economies transformadores

El 17 de febrer va tenir lloc l'inici de l'Escola d'Activisme Econòmic amb una activitat de cohesió dirigida per Etcèteres amb l'objectiu de crear un ambient de coneixement grupal i, alhora, on poder compartir experiències i percepcions sobre l'Economia Social i Solidària (ESS) i les finances ètiques. Seguidament, FETS va introduir les finances ètiques i solidàries, a través de l'anàlisi crítica del sistema financer actual, examinant els efectes dels seus impactes des de les economies fins als equilibris geopolítics. En aquest paradigma, emergeixen les finances ètiques com una alternativa que busca transformar les dinàmiques del sistema financer convencional. Aprofundir en la seva comprensió va implicar una aproximació històrica als seus orígens i principis fundacionals, que prioritzen valors com la transparència, la responsabilitat i el benestar col·lectiu. A més, fou crucial presentar la diversitat d'entitats que conformen l'ecosistema de les finances ètiques, des del sector bancari fins al parabancari i assegura, contribuint a teixir una xarxa financera alternativa que busca alinear-se amb els objectius de sostenibilitat i justícia social. Per comprendre el seu abast en l'Estat espanyol, es va presentar el [Baròmetre](#), una radiografia anual de l'evolució de les finances ètiques i solidàries, la web d'[històries rere les dades](#) on es visibilitzen els projectes finançats, així com l'escàner que avalua l'acompliment dels principis de les finances ètiques de les principals entitats financeres a l'estat. Per tant, explorar les finances ètiques no només implica entendre els seus fonaments teòrics, sinó també reconèixer el seu potencial transformador en la construcció d'un sistema financer més just i equitatiu. A continuació, es va presentar el treball de tresoreria transformadora, una web creada des de l'associacionisme juvenil per tal d'aplicar els seus valors també en la gestió econòmica de l'associació, des de la perspectiva del consum responsable. D'una banda, es va destacar la importància de conèixer l'origen dels productes que consumim, minimitzar els residus i, alhora, es va posar l'accent en l'aposta pels

subministraments ètics com ara l'aigua, el gas, l'electricitat i altres serveis, així com l'ús responsable del transport, i de l'ús dels diners.

Després d'una pausa per dinar plegades, es va presentar el desenvolupament de l'Economia Social i Solidària i el mercat social de Catalunya i l'Estat espanyol així com la situació actual. En primer terme, es va presentar la Xarxa d'Economia Solidària (XES), l'organització formada per més de 500 entitats que defensen un sistema econòmic respectuós amb les persones, el medi ambient i els territoris i que esdevenen una forma de produir, distribuir i consumir, que representa una alternativa viable i sostenible per satisfer les necessitats individuals i globals. Alhora, es va

Quan escolte finances ètiques pense en què m'agradaria que fora una realitat més mainstream que arribarà a tots els joves, a tota la població. I que les finances ètiques perderen el cognom d'ètiques i que totes les finances foren com les finances ètiques.

- Xavi, participant de l'Escola (2024)

presentar el projecte Pam a Pam, el mapa de l'ESS a Catalunya que mostra el conjunt d'iniciatives classificades per sectors (alimentació, habitatge, serveis, energia, etc.). A més a més, Pam a Pam aposta per promoure l'impacte social de l'ESS, la qual es caracteritza per un compromís amb la comunitat i per aportar un valor afegit a la societat. En aquest sentit, es tenen en compte les

proveïdores de proximitat, la intercooperació, la gestió financera ètica, les llicències lliures produïdes pel bé comú i per compartir els coneixements, la mirada anticapitalista entorn la transformació social, els aspectes vinculats a superar les exclusions i discriminacions per motius de raça, cultural, orientació sexual, edat o diversitat funcional... així com l'arrelament al territori i la transparència quant a mostrar la procedència dels béns i serveis i mostrar el funcionament de la iniciativa. Paral·lelament, es tenen en consideració aspectes vinculats a minimitzar l'impacte ambiental, és a dir, apostar per la producció, comercialització i mobilitat ecològica, mentre se situen al centre els projectes que consideren la transició energètica a partir de la reducció del consum i l'ús d'energies renovables per tal de caminar cap a la sobirania energètica.

En segon terme, Opcions va realitzar una presentació titulada *Formació d'activistes de consum*, focalitzada en el consum responsable i conscient d'acord amb els criteris de sostenibilitat i equitat presents en les decisions del nostre dia a dia. Així doncs, a partir d'una anàlisi contextual sobre el col·lapse, la crisi i l'emergència climàtica, es va exposar una alternativa basada en la transició ecosocial i el decreixement. Quant al consum conscient, se cerca una mirada crítica, amb valors, sostenible, respectuosa amb el medi ambient i els drets humans, la qual posi les cures, la vida i les persones al

En el consumo siempre he intentado consumir de una manera más responsable y cada vez aprendo a hacerlo mejor o un poco más conscientemente. A nivel financiero estamos aprendiendo de qué manera nuestro pequeño granito de arena puede aportar en diferentes ámbitos no solo en el consumo, en el reciclaje, la reutilización... También en decisiones del día a día a la hora de hacer una transferencia, de abrirnos una cuenta bancaria, de contratar una aseguradora... que esto yo lo desconocía bastante y ahora me he dado cuenta de que también es posible.

- Andrea, participant de l'Escola (2024)

centre. Per acabar, es van plantejar algunes idees pràctiques de manera concisa respecte al consum en les esferes de l'alimentació, l'energia, les finances, l'internet i la roba. En darrer lloc, La Coordinadora de Comerç Just i Finances Ètiques - LaCoordi, va posar de manifest la necessitat d'incorporar la perspectiva nord-sud en el

desenvolupament de les alternatives econòmiques. Un dels eixos temàtics més destacats per l'entitat és «*la denúncia de les injustícies i les vulneracions dels drets humans en les cadenes de subministrament i en les relacions comercials Nord-Sud*» (LaCoordi, 2024). D'aquesta manera, van posar de manifest les alternatives econòmiques que els i les joves tenim a l'abast per formar part del canvi social i econòmic que requereix el sistema actual. En aquest sentit, val la pena tenir present el joc interactiu jotrio.cat, ja que és un recurs que LaCoordi proporciona per poder valorar les nostres decisions de consum i comprovar els seus impactes.

Quin paper tenen els bancs en les guerres?

El dissabte 24 de febrer va tenir lloc la segona sessió de l'Escola a l'espai Ecos centrada en l'aliança de la indústria armamentista i el sistema financer per tal de garantir el constant augment de la producció i distribució d'armament arreu del món.

D'entrada, la dinamització d'Etcèteres va encetar la sessió amb una activitat que explorava les raons i els interessos que van conduir als i les participants a unir-se a l'Escola. Això va permetre compartir les expectatives i les preocupacions de les

3 de cada 4 armes al món no existirien si no fos pel finançament dels bancs.

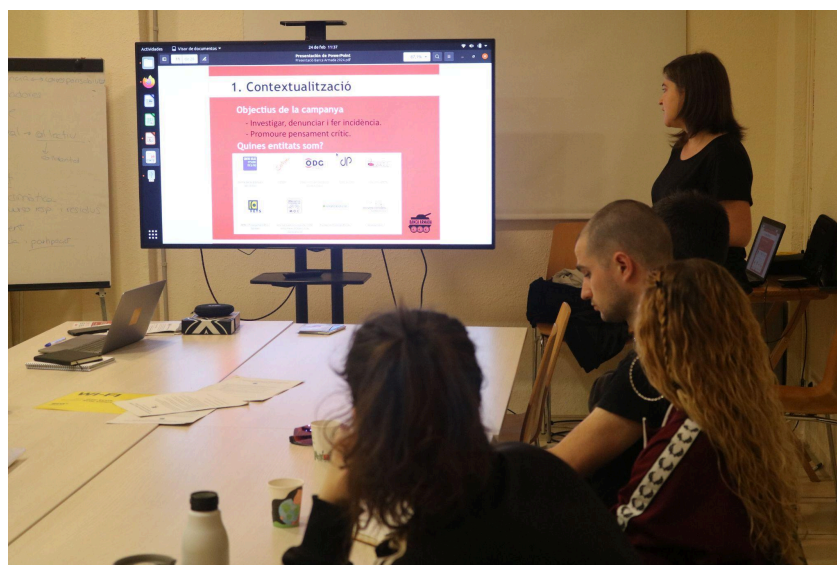
(Font: Banca Armada)

participants al voltant de la seva experiència en l'activisme, i la situació i reptes actuals així com poder conèixer diferents espais de mobilització on els i les joves estan involucrats. Aleshores, val la pena recuperar el testimoni d'una persona que va ressaltar els avantatges de la formació i la possibilitat de conèixer altres persones amb

interessos similars: *«Quería profundizar en temas financieros que es algo que mucha gente joven desconocemos, por desgracia no está tan próximo a nuestras realidades o en nuestras conversaciones y debates. Por otra parte, también quería conocer a personas con las mismas inquietudes y sensibilidades... ».*

Seguidament, va tenir lloc la presentació de la campanya Banca Armada, la qual *«denuncia públicament les institucions bancàries que financen la indústria militar, amb l'objectiu de sensibilitzar i exigir polítiques d'inversió de les entitats financeres ètiques i responsables socialment»* (Banca Armada, 2024). A més a més, es va evidenciar el paper de la banca tradicional en la vulneració de drets associat als conflictes armats com ara el genocidi del poble palestí, mentre es va emfatitzar l'aportació de l'[Informe 59](#) entorn el finançament de la militarització i la guerra de fronteres a la Mediterrània. Seguint aquesta trajectòria, la Plataforma per una Fiscalitat Justa, ambiental i solidària va plantejar una xerrada titulada *Bancs i inferns fiscals: còmplices necessaris de la*

pobresa i la desigualtat. En aquest sentit, la formació es va focalitzar en desgranar els impactes de les desigualtats i la pobresa des d'una perspectiva històrica i, alhora, es va problematitzar el sistema impositiu. Simultàniament, es va introduir l'impacte dels paradisos fiscals en l'economia a escala global així com la seva vinculació amb els bancs i les Big Four. Per acabar, la Plataforma va explicar el seu sorgiment i les seves principals vies d'actuació (recerca, intervenció, incidència, educació i sensibilització) d'acord amb els seus objectius: (1) Reduir les desigualtats de renda i la iniquitat fiscal mitjançant una fiscalitat justa, (2) Tenir cura del planeta, mitjançant la fiscalitat ambiental i (3) Mitigar els efectes dels caus/paradisos fiscals i altres perversions del sistema internacional que afavoreixen les desigualtats a escala mundial, aspirant a una fiscalitat solidària.

Il·lustració I. Presentació de Banca Armada a l'espai Ecos en el marc de l'Escola d'Activisme Econòmic (2024).

En la segona franja de la sessió, es van presentar dues entitats de finances ètiques que operen al territori, OikoCredit Catalunya i Arç Cooperativa. D'una banda, OikoCredit Catalunya, una associació de suport d'Oikocredit Internacional, entitat que recull estalvi al nord global per al finançament de projectes al sud global. Un dels eixos més rellevants se centra en «*fomentar la inversió responsable en l'àmbit geogràfic de Catalunya i el Nord-est de la península i generar així oportunitats a països en vies de*

desenvolupament a través de les finances ètiques» (OikoCredit Catalunya, 2024). Aquesta va presentar un breu recorregut sobre les desigualtats i problemàtiques d'arreu del món i les dificultats que es troben les persones als països del sud global per accedir a finançament. Altrament, es va posar de manifest el seu impacte social, econòmic i ambiental positiu a través de l'aposta per la inclusió financera, les energies renovables i l'esfera de l'agricultura. D'altra banda, Arç Cooperativa, una corredoria d'assegurances especialitzada en el sector de l'economia social i solidària, el món associatiu i les energies renovables, va evidenciar el lligam entre l'entitat financera i aquelles companyies asseguradores que participen en fons d'inversió que posseeixen títols d'empreses d'armament. Contràriament, Arç Cooperativa aposta per una alternativa basada en tres principis: la mutualitat, l'equitat i la transparència. A més, té en consideració la dimensió política (cooperativisme, economia solidària, compra col·lectiva, valors i preus cooperatius) i la dimensió socio-empresarial (intercooperació, construcció del mercat solidari i assegurança ètica i social). Per consegüent, val la pena destacar l'aportació del [segell EthSI](#), desenvolupat per l'Observatori de Finances Ètiques, que des del 2008 es va convertir en un distintiu de qualitat ètica i solidària que valora el grau de transparència i bones pràctiques que duen a terme les companyies asseguradores, els gestors asseguradors i els productes que comercialitzen.

Quins són els impactes reals de l'especulació financera?

El dissabte 2 de març va tenir lloc la tercera sessió de l'Escola a l'Ateneu El Poblet encapçalada per una formació sobre els impactes de l'especulació financera, seguida d'un taller sobre la guerrilla de la comunicació i, per acabar, la descoberta d'una entitat de les finances ètiques com és Fiare Banca Ètica.

En primera instància, Justícia Alimentària, una organització no governamental de cooperació i desenvolupament (ONGD) de naturalesa associativa, va exposar l'especulació financera en el sector alimentari. D'acord amb la seva acció quotidiana, la seva intenció és impulsar *«la transició cap a un sistema alimentari que protegeixi el dret a l'alimentació i la salut, que sigui socialment just i des d'una perspectiva feminista, treballant pels drets col·lectius i individuals en defensa del territori i el medi ambient, la*

sobirania alimentària i l'agroecologia» (Justícia Alimentària, 2024).

Una de cada 3 persones al món (gairebé 2.000 milions de persones) utilitzen més del 50% dels seus ingressos per adquirir menjar. (Font: Justícia Alimentària)¹

Seguint aquesta trajectòria, es va presentar l'impacte de les decisions financeres a escala global i local, ja que l'especulació financera influeix de manera directa en els preus de l'alimentació bàsica. A més, l'informe publicat per l'entitat titulat *Banca sota control*, el qual presenta les pràctiques especulatives de la banca tradicional sobre els béns de primera necessitat

per manifestar la urgència de regular els mercats financers. Per aquest motiu, la crítica al mercat neoliberal i la defensa del dret a l'alimentació embolcalla l'activitat de l'entitat i, per consegüent, les seves principals línies d'actuació són les següents: (1) la investigació com ara la publicació *Això no toca. Les emissions ocultes del sector porcí català* (2022), (2) la cooperació internacional que promou un model de

¹ [Informe Banca Bajo Control](#) (2021).

desenvolupament rural just a favor de la sobirania alimentària amb la intenció de dignificar la vida pagesa i, per acabar, (3) l'educació transformadora com per exemple el programa socioeducatiu *Alimentacció*, el qual compta amb un munt de recursos educatius i col·labora amb centres educatius en l'abordatge de tot allò que envolta la nostra alimentació: com afecta l'entorn, la salut i les condicions de vida de persones i comunitats al nord i al sud global.

En segona instància, vam donar pas a la xerrada *Accionariat crític contra el Socialwashing*, dirigida per Fundació Finances Ètiques, la qual forma part del Grup Banca Ètica. Des de l'entitat es van explicar els usos i impactes de l'activitat d'accionariat crític, entenent-ho com una eina que pretén mostrar que és possible canviar els comportaments de les empreses des d'un model d'accionariat actiu i crític. A més a més, la pràctica visibilitza la importància de la responsabilitat individual de les

Abans de venir al curs desconeixia que hi havia iniciatives que volien orientar les finances cap a principis ètics. Amb l'Escola he pogut conèixer alternatives que avui existeixen i que cada vegada ens faciliten poder viure de manera més coherent amb els valors que trobem importants.

- Xavier, participant de l'Escola (2024)

persones accionistes per tal que aquestes es preocupin de les conseqüències (en termes mediambientals, laborals, socials...) de l'activitat de l'empresa on inverteixen. Una bona mostra de l'activitat de la Fundació Finances Ètiques és la participació en les Juntes d'Accionistes d'ENDESA i d'INDRA durant l'any 2022 en col·laboració amb actors socials vinculats més directament amb

temàtiques com la pobresa energètica com l'Aliança contra la Pobresa Energètica (APE).

En tercera instància, els i les participants de l'Escola van gaudir de la formació en *comunicació de guerrilla* de la mà d'Apòstrof, una cooperativa sense ànim de lucre i autogestionada formada per un equip d'*artesanes de la comunicació*. Tal com exposa l'entitat, l'objectiu és evitar els canals i mètodes convencionals de comunicació amb la intenció de presentar una alternativa atractiva que posi al centre de l'espai públic una

dosi de provocació i creativitat. Per tant, resulta important detectar els espais d'incidència i, si s'escau, resignificar el discurs per poder construir el missatge clau que es vol traslladar. Per això, trencar el silenci que envolta alguns temes ens permet situar-los al centre del debat polític i tenir una incidència social, per assolir uns resultats que afavoreixen a un canvi de perspectiva. Per acabar, val la pena destacar que la vinculació de l'Apòstrof amb l'Escola es remunta al seu inici, ja que es van encarregar del disseny de la Campanya de comunicació l'Escola d'Activisme Econòmic en finances ètiques (2024) i la seva difusió.

L'economia neoliberal, globalitzada i financeritzada promou l'acumulació i concentració del capital així com la mercantilització de les necessitats de les poblacions d'arreu del món. Les conseqüències directes són la vulneració de drets humans fonamentals, el manteniment i l'augment de les desigualtats econòmiques i socials globals. Front aquesta situació, neixen propostes alternatives com la banca ètica. Per aquest motiu, la sessió va finalitzar a la seu de Fiare Banca Ètica. La xerrada es va centrar a conèixer el funcionament i l'activitat de l'entitat, especialment sobre la línia d'actuació de [Joves per Fiare](#). En concret, es van destacar els aprenentatges a partir de les experiències d'aquest darrer grup mencionat com ara l'assistència a esdeveniments interns de la cooperativa, els viatges internacionals, les trobades anuals estatals i, per acabar, les visites a projectes finançats o organitzacions sòcies. Per tant, es va convidar als i les participants de l'Escola d'Activisme a contribuir activament en l'activisme econòmic i alhora a fer el pas de canviar-se a la banca ètica.

Davant l'emergència climàtica, imaginem futurs (im)possibles

El dissabte 9 de març va tenir lloc la quarta sessió de l'Escola a La Comunal. En un context d'emergència climàtica creixent, és imprescindible analitzar i entendre el paper que el sistema econòmic i financer té en la crisi ecològica actual per abordar aquestes qüestions crítiques i explorar propostes viables per a la transició ecosocial. Per aquest motiu, en la sessió titulada *Davant l'emergència climàtica, imaginem futurs (im)possibles* es va comptar amb la participació de dues entitats destacades.

D'una banda, els i les activistes d'Extinction Rebellion, a través de la seva iniciativa *Qui finança la crisi climàtica?*, ens van oferir una visió profunda sobre les dinàmiques financeres que contribueixen a l'agreujament de la crisi climàtica. D'entrada, van realitzar un recorregut pels diferents efectes del canvi climàtic com ara l'augment de la temperatura global i l'impacte devastador en el medi ambient i la vida humana, tenint en compte que les grans empreses de gas, petroli i carbó són les principals responsables. Paral·lelament, es van presentar el projecte de gasoducte a Moçambic, el qual provoca greus danys socioambientals, finançat per bancs com Santander, BBVA i BNP Paribas. Altrament, el banc Santander va finançar projectes de carbó, petroli i gas per valor de 47.000 milions d'euros entre 2016 i 2021, mentre que BBVA per valor de 38.000 milions d'euros. Alhora, van emfatitzar la inacció política per part dels governs, els quals haurien de (1) regular les emissions de gasos d'efecte hivernacle a través de límits, impostos o permisos d'emissió, (2) promoure la transició

L'escola m'ha permès conèixer l'ecosistema de les Finances Ètiques. La gent em pregunta què fer amb els seus diners, sobre els bancs... Ha despertat interès en l'entorn.

- Participant de l'Escola (2024)

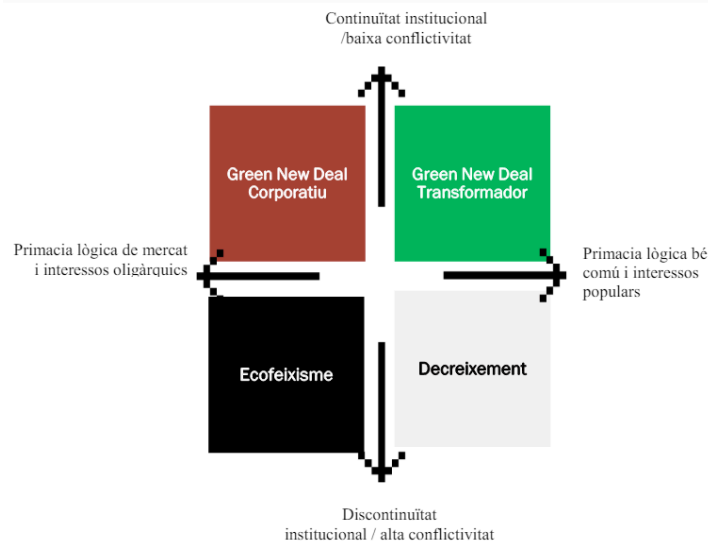
cap a un transport més sostenible, com ara el transport públic i la bicicleta, (3) protegir els boscos i altres ecosistemes naturals i (4) educar i conscienciar la població sobre la crisi climàtica i la necessitat d'actuar. Per acabar, a partir del lema

Volem una economia per la vida, Extinction Rebellion ens va proposar un seguit de mesures que podem incloure en el nostre dia a dia com ara votar per polítiques que es comprometin a abordar la crisi climàtica, apostar per la banca ètica i sostenible (entitats que financin projectes amb impacte social i ambiental positiu), donar suport a les empreses sostenibles i responsable i, finalment, pressionar els bancs i inversors perquè desinverteixin en la indústria de combustibles fòssils mentre participem en la desobediència civil per exigir acció climàtica (pressió social i activisme).

Il·lustració II. Taller futurs (im)possibles en el marc de l'Escola d'Activisme Econòmic (2024).

D'altra banda, vam donar la benvinguda al taller *Futurs impossibles* (www.futursimpossibles.org) que ens va convidar a imaginar i construir col·lectivament futurs alternatius, explorant les possibilitats de canvis estructurals que podrien portar-nos cap a una societat més justa i sostenible. Aquest taller fou un espai per a la creativitat i la reflexió, estimulant el pensament crític i innovador sobre les alternatives ecosocials. A continuació, adjuntem l'esquema que encapçala l'activitat:

Il·lustració III. Gràfica *Quin pot ser el futur de Catalunya el 2040 en relació amb la crisi i la transició ecosocial?* del taller Futus (im)possibles.

En primera instància, els i les participants de l'Escola van treballar per grups reduïts els següents escenaris: decreixement i ecofeixisme. En aquest sentit, veiem que els escenaris són futurs rellevants, possibles, plausibles i internament consistents. Ara bé, no es tracta de prediccions de futur ni prolongacions de les dinàmiques actuals, ja que responen una pregunta clau, en aquest cas, *Quin pot ser el futur de Catalunya el 2040 en relació amb la crisi i la transició ecosocial?* La metodologia de construcció participativa d'escenaris de futur que impulsa el projecte es basa en la plausibilitat, entesa com la possibilitat amb diferents graus de probabilitat. En segona instància, veiem que els escenaris defineixen dos grans i incerts impulsors de canvi per a la transició ecosocial: un factor sociopolític, com és el funcionament de les institucions i el grau de conflictivitat social, i un factor econòmic, com és la lògica o interessos que prevalen en el model econòmic (primàcia de lògica de mercat i interessos oligàrquics o primàcia de la lògica del bé comú i interessos populars). En definitiva, la sessió fou una oportunitat única per aprendre, debatre i inspirar-nos mútuament en la cerca de solucions per a la crisi ecològica des de perspectives econòmiques i socials innovadores.

Finalment, després d'un dinar complet a càrrec del càtering Tsuru, vam concloure la jornada a la seu de Coop57, una cooperativa de serveis financers ètics i solidaris. Aquesta visita va permetre als i les participants veure de primera mà exemples de pràctiques econòmiques alternatives que ja estan en marxa i que contribueixen a la construcció d'un futur més sostenible i equitatiu. D'entrada, veiem que la funció principal de l'entitat és *«el finançament de projectes d'economia social i solidària a través de la intermediació financera. Això significa, recollir i captar l'estalvi de la societat civil per poder canalitzar-ho cap al finançament d'entitats de l'economia social i solidària que promoguin l'ocupació, fomentin el cooperativisme, l'associacionisme i la solidaritat en general, i promoguin la sostenibilitat sobre la base de principis ètics i solidaris»* (Coop57, 2024). Paral·lelament, l'organització va explicar el seu funcionament democràtic de base assembleària formada per persones i entitats de l'ESS. A més a més, van presentar diversos projectes que havien finançat i mostraven un impacte positiu en la vida de les persones i el planeta com ara CantinaLab de Can Batlló, Biciclot, La Tremenda, La Selva, l'Aula d'Idiomes, el Col·lectiu Punt 6...

Il·lustració IV. Participants de l'Escola d'Activisme Econòmic 2024 a l'oficina de Coop57.

Activisme financer des d'una mirada feminista

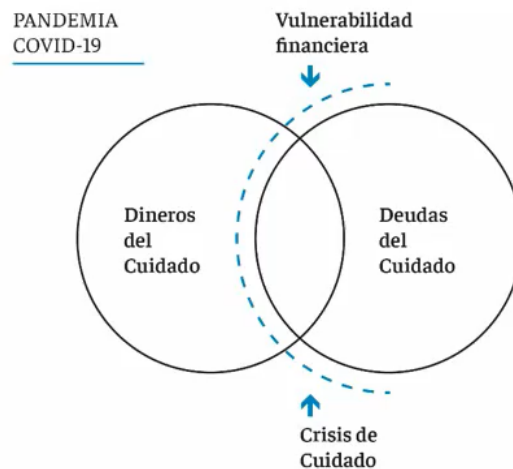
El dissabte 16 de març va tenir lloc la cinquena sessió de l'Escola a LaFede, sota el títol *Activisme Financer des d'una Mirada Feminista*. Aquesta jornada va reunir expertes, activistes i membres de la comunitat per explorar i debatre les interseccions entre finances, feminisme i drets laborals, amb l'objectiu de promoure una economia més justa i equitativa.

La sessió va començar amb una ponència de SETEM dels impactes sobre els drets laborals de les dones. Aquesta intervenció va posar de manifest les desigualtats persistents en el món laboral, destacant la importància de polítiques laborals inclusives i equitatives. Val la pena mencionar que SETEM és una organització que s'implica per «*combatre les injustícies del capitalisme globalitzat mitjançant la sensibilització, la denúncia i la mobilització de la ciutadania catalana, la solidaritat internacional i la promoció d'un model econòmic que posi els drets i les necessitats de les persones al centre*» (SETEM, 2024). Seguint la trajectòria de l'Escola, els i les participants van conèixer les campanyes de denúncia com ara Roba Neta, Banca Armada i Electrònica Justa. A més a més, l'entitat va presentar la seva proposta dels Camps de Solidaritat, els quals tenen per objectiu formar sobre les creixents desigualtats Nord-Sud mitjançant la formació, convivència i col·laboració amb organitzacions d'Àfrica, Amèrica Llatina i Àsia en àmbits com el Comerç Just, els Drets Humans o la Justícia Global.

Il·lustració V. Participants de l'Escola d'Activisme Econòmic 2024 a l'oficina de Lafede.cat.

A continuació, l'Observatori del Deute en la Globalització (ODG) va abordar la financerització de l'economia i la generació del deute, tot proporcionant una anàlisi crítica de com aquests fenòmens afecten les economies locals i globals. Aquesta perspectiva és clau per comprendre les dinàmiques del deute i les seves repercussions sobre les comunitats més vulnerables. Paral·lelament, val la pena presentar que l'ODG és una xarxa d'investigació i activisme per la justícia climàtica, la justícia financera i la defensa dels béns comuns des d'una perspectiva ecofeminista. Seguint amb l'ecofeminisme, vam acollir la ponència de Red Dawn sobre els impactes del sistema financer des d'aquesta perspectiva. A tall d'introducció, Red Dawn (Mujeres por un Desarrollo Alternativo para una Nueva Era) és una organització d'investigadores i activistes feministes del Sud Global que treballa per la justícia de gènere, econòmica i ecològica, i per un desenvolupament sostenible i democràtic. En aquest context, l'entitat va compartir diversos eixos d'anàlisi com ara (1) les organitzacions dels feminismes enfront de les polítiques de les institucions financeres, (2) els impactes de la financerització de la vida, (3) l'endeutament públic i domèstic, (4) l'organització social de la cura, (5) el treball no remunerat, (6) la vulnerabilitat financera i, per acabar, la mirada crítica sobre la inclusió financera.

Il·lustració V. Esquema proporcionat per Red Dawn sobre la situació de la Covid-19 en el marc de les cures.

Continuant amb aquesta trajectòria, van explicar les dinàmiques d'endeutament de les dones de classes populars. Una bona mostra d'aquest fet són els instruments de crèdit, els quals tenen una major presència en l'àmbit informal, o bé com els assemblatges de tecnologies modernes també se sostenen sobre bastides afectives i familiars que es posen en tensió enfront de les absències o postergació del pagament. Per acabar, Red Dawn reivindica la necessitat de visibilitzar els deutes, ja que la gestió dels diners són una condició fonamental de la cura.

Seguidament, els i les participants de l'Escola van prendre part d'una sessió de tancament organitzada per Etcèteres. La dinàmica convida a reflexionar sobre què es vol *provar, aclarir, deixar i cuidar* a partir del coneixement i experiència del primer

L'escola m'ha fet valorar la importància de sortir dels meus cercles socials i activistes habituals, per apropar-me a espais i gent diferent i afí.

- Participant de l'Escola (2024)

període formatiu. Així doncs, aquesta activitat interactiva va permetre als i les assistents compartir els aprenentatges de les jornades i desenvolupar estratègies pràctiques per a l'activisme financer. D'una banda, quant al *provar*, els i les participants van expressar el

desig d'iniciar accions concretes per millorar la seva situació financera i fomentar una economia més justa. Alguns exemples inclouen: «participar com a voluntària

activament en alguna de les entitats/campanyes que he conegut aquí» o bé «obrir un compte a un banc ètic i passar els meus estalvis allà». D'altra banda, pel que fa en *aclarir*, la formació ha permès aprofundir en el coneixement de l'economia social i les finances ètiques. Això va incloure declaracions com ara: «*tinc ganes d'aprofundir més en els meus coneixements sobre el funcionament del sistema econòmic i financer "macro" des d'una mirada crítica i ecofeminista*» i, alhora, «*he aconseguit entendre la banca ètica. He après molt més del que m'esperava sobre el sistema financer i com treure els diners de la roda capitalista*». Paral·lelament, el concepte *cuidar* fou abordat per tal de mantenir i potenciar les seves accions cap a un futur sostenible i just, destacant: «*seguir donant la "brasa" als meus amics per sumar-los al meu activisme: tèxtil, econòmic, digital...*» o també «*vull continuar aportant una perspectiva crítica al sistema des del ruralisme. Sobirania alimentària i ecologisme des de la terra*». Per acabar, els i les participants van apuntar cap a unes línies clares pel que fa al *deixar*, ja que es va mostrar una voluntat d'abandonar pràctiques perjudicials i elements del sistema financer convencional, com ara: «*abandonaré el meu banc i la mandra que em fa tot el canvi, perquè ara sé l'impacte que puc causar en mi i els altres*» i, alhora, «*vull canviar el meu model de consum perquè sigui més ètic i socialment sostenible*».

Per tant, la dinàmica fou un espai d'autocrítica i, a més a més, va convidar a reflexionar sobre les pràctiques financeres i el seu impacte en la societat. L'entusiasme per provar noves iniciatives, l'afany per aclarir dubtes, el compromís de cuidar les seves xarxes i l'aposta per deixar enrere hàbits perjudicials mostren una transformació positiva. Aquestes accions concretes no només promouen una economia més justa i sostenible, sinó que també impulsen el canvi social.

Il·lustració V. Participants de l'Escola d'Activisme Econòmic 2024 durant la dinàmica.

Aquesta cinquena sessió de l'Escola d'Activisme Econòmic va ser una oportunitat per aprendre, debatre i construir col·lectivament un futur més inclusiu i sostenible. Per tal d'enllestir el tancament, durant la tarda es van acollir dues organitzacions: CoopHalal i La Base (Argentina). La presentació de CoopHalal sobre les finances islàmiques, oferint una perspectiva alternativa i ètica sobre la gestió financera. Aleshores, es van compartir els principis ètics de l'organització: (1) prohibició de l'interès, així que no es permet el cobrament ni el pagament d'interessos en cap transacció financera, (2) actius tangibles, és a dir, les transaccions han d'estar vinculades a actius reals, evitant l'especulació, (3) transparència en totes les transaccions i garantir l'equitat entre les parts implicades, (4) prohibició d'activitats il·lícites (Haram), perquè no es financen activitats considerades il·lícites segons la llei islàmica com l'alcohol o el joc, (5) partenariat de risc i benefici, ja que les inversions es basen en la compartició dels riscos i beneficis entre les parts. Aquesta sessió va enriquir la comprensió de models financers que prioritzin els valors comunitaris i solidaris.

La jornada va concloure amb les aportacions de La Base, una organització de dones de l'economia social, popular i solidària d'Argentina, que va presentar com enforteix col·lectius de treball des de les finances solidàries i feministes. Aquesta última sessió va proporcionar exemples entorn les finances solidàries com aposta feminista.

D'entrada, per les formes de construcció, ja que parteixen des del coneixement de les treballadores, la paraula i el vincle de confiança. En segon lloc, per la seva escolta atenta a les dones en els seus espais de treball i la promoció de formes de cures. En tercer lloc, per la cerca d'organitzar-nos juntament amb altres dones i construir noves formes de lideratge i referencialitat. En darrer lloc, perquè són dones fent finances en un camp hipermasculinitat. Finalment, les companyes de La Base van compartir els seus desafiaments per tal de multiplicar l'abast de les eines de finances solidàries per arribar a nous territoris on no hi ha accés al finançament, mentre continuen construint i difonent la mirada de les finances solidàries, ètiques i feministes.

Sistematització

Coordina FETS- Finançament Ètic i Solidari

Autoria: Meritxell Navarro

En el marc del projecte "Joves, finances ètiques i territori: Estenent la Xarxa RedEFES" finançat per l'Ajuntament de Barcelona i l'Agència Catalana de Cooperació al Desenvolupament.

Les opinions expressades en aquesta sistematització no correspon necessàriament a les de la ACCD.